

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(14:de-årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1919, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 9
September

Prenumerationspris:
1:80 pr helt år, 90 öre pr halvt
och 45 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 15 öre.

Redaktör:
Fru RUTH GUSTAFSON
Brännkyrkagatan 27
St. Tel. Söder 74 94.

Morgonbris' expedition:
SIGNE WESSMAN, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidan pris 20 öre pr mm.

1919

Om resolutionerna vid kvinnokongressen i Zürich.

Det är icke för att minska intrycket av Anna Lenah Elgströms väl skrivna och entusiastiska artikel om denna kongress jag här tar till orda, ty vad jag vill påpeka har jag haft för avsikt att göra sedan jag erhållit resolutionerna i tryck. Och även kan jag väl förstå, att man blir medryckt av kvinnor sådana som de på denna kongress församlade, isynnerhet om det ej slagit deltagarna såsom mig, att uttalanden kommo att lida av vissa i mitt tycke beklagliga luckor. Jag hade själv livligt önskat att få komma på kongressen, i synnerhet därför att jag hade förslag att framställa, vilka särskilt efter mitt besök i Frankrike jag ansåg nödvändiga. Tyvärr har ingen annan av kongressdeltagarna kommit att tänka på vad som fattades, vilket förvånat mig.

Såsom var att vänta av kongressen behandlade dess första resolution det ämne, som då var det mest aktuella, nämligen blockaden. Och man uppmanade de maktens regeringar, vilka voro samlade vid fredskonferensen, att upphäva blockaden och att (till central-, östra Europa och Asien) upphöra med transport för alla onödigare eller lyxartik-

Gerda Sprinchorn: BARNBARNEN.

lar tills nödvändighetsvaror hunnit fördelas och att ransonerade dessa länder, så att de befrias från hunger.

Ehuru uppgiften icke var den lättaste för ententen att utföra — att förse hela världen med föda — var det ju naturligt att man framställde denna begäran, förutom fordran om blockadens upphävande, ehuru det ju oneligen tagit sig mer insiktsfullt ut, om man på samma gång givit erkännande åt svårigheterna att verkligt tillfredsställande utföra ransoneringen.

Efter resolutionen om blockaden och näringsfrågan kom protesten mot fredsvillkoren samt kritik mot föreliggande förslag till nationernas förbund. Resolutionens starkaste sida är att kongressen föreslår de principer, enligt vilka nationernas förbund borde bildas. Likaså att på kongressen föreslogs och antogs, på förslag från Norge, ett program för uppfostran för att skapa internationell förstärkelse. Vidare att där upptogs ett detaljrikt förslag angående arbetarlagstiftning och moderskapsskydd, vilket utarbetats i Frankrike av olika grupper kvinnor därstädes. Detta senare hoppas jag vid tillfälle kunna få tid att översätta

för Morgonbris. Jag var själv med i Paris, då förslaget slutdiskuterades.

Men bristen vid resolutionerna, det var att man glömde att särskilt uttala sitt beklagande av de länder, som utstått ett grymt infalls och en flerårig ockupations alla gräsligheter. Man var så rädd att beröra skuldfrågan till kriget, att man icke heller vågade uttala sig i detta ämne. Man trodde sig därmed vara hänsynsfull mot tyskarna, men de ockuperade ländernas lidande var ju icke tyskarnas fel, allra minst de tyskars som kommo till kongressen. För mig är det svårfattligt, att icke tyskarna själva kommo sig för med att föreslå en resolution, som beklagade vad som skett emot de ockuperade länderna, i synnerhet när de fingo röna så mycket medkänsla för sina egna lidanden. Jag vet visserligen, att en redogörelse förekom över Frankrikes förhärjade provinser. Men så mycket märkvärdigare nästan att man icke då hade behov av att göra ett bestämt uttalande angående detta och alla de länders lidanden, som fått hysa kriget inom sina egna gränser. Och icke blott lidit genom själva kriget utan ock genom organiserad förstörelse. (Jag överlämnade en resolution i den riktningen till kongressens ordförande och sekreterare, när de passerade Paris, och bad dem framlägga den, då jag omöjligt själv kunde resa hem över Schweiz. Men därav blev intet.)

Att icke uttala sig över denna fråga är en dålig början för kvinnokongresserna. På de socialistiska kongresserna vidrör man skuldfrågan, även om man har olika åsikter om densamma. Men då kvinnorna absolut undvika att diskutera skuldfrågan, så borde de dock 1:o beklagat de länder, som varit slagfält och de landsdelar, som varit ockuperade, 2:o fordrat att de enskilda personer, på vilkas befallningar grymheter mot civilbefolkningen eller förstörelse ägt rum, skulle ställas inför ansvar.

En annan fråga på kongressen, som behandlats ensidigt, var en uppmaning till ententeregeringarna att lämna det revolutionära Ryssland och Ungern i fred. Gott och väl. Men den enklaste rättvisa fordrade väl då, att man skulle uppmanat Sovjet-Ryssland att lämna i fred de baltiska provinserna samt inlett underhandling om skydd för de medborgare i sovjet-Ryssland, som ej hade makten. Vidare borde väl just en internationell kvinnlig fredskongress uttala sig så kraftigt som möjligt mot allt det våld, vare sig från ena eller andra sidan, som nu härskar i inom länderna. Man nöjde sig med ett allmänt uttalande i annat sammanhang, att man ogillade våld även vid revolutioner. Men i samband med protesten mot ententemakterna sades intet om de bolsjevikiiska våldsåtgärderna. Man hade ju då samtidigt också haft ett utmärkt tillfälle att vädja till alla maktavande av alla partier att de i sin tur ej skulle uttaga hämnd och protesterat mot den hämnd som redan tyvärr uttagits.

Oaktat kvinnokongressen i Zürich naturligtvis har kunnat entusiasmera och oaktat där framlades på vissa punkter goda detaljerade program, led kongressen av det felet att hava glömt sammanställningen både — och!

Att både beklagat den ene och den andre, att både protesterat mot den ene och den andre — detta hade visat mer mogenhet och verklig opartiskhet.

Anna Lindhagen.

Meddelande från Centralstyrelsen.

Till kvinnoklubbarna!

Tiden är nu inne då klubbarna efter "sommarferierna" börja återupptaga arbetet och viktigt är nu att kunna anordna såväl värdefulla som underhållande möten.

Ett ansvarsfullt arbete vilar på klubbarnas styrelser att förbereda alla möten väl och därigenom söka samla medlemmarna till deltagande — men medlemmarna må också betänka, att det är inte nog att skriva in sig i en förening, betala sin avgift och vara med om att välja en styrelse — som skall arbeta. Nej, vars och ens intresserade arbete behövs för att göra klubbens arbete framgångsrikt.

Särskilt till det stora antal kvinnoklubbar, som bildades under valrörelsen i våras, såväl som till alla de "gamla" och tränade klubbarna, skulle vi vilja rikta en maning att nu med samma livslust upptaga arbetet med agitationen för att bereda mark för våra idéer, för att skola och upplysa egna medlemmar och för att göra våra organisationer starka och kampdugliga för kommande uppgifter.

Centralstyrelsen riktar härmed en uppmaning till klubbarna att samla alla sina krafter för agitationen under hösten och att i enlighet med 1917 års kongress beslut koncentrera detta agitationsarbete till andra veckan i nov. som i år må bli vår agitationsvecka.

Den dag kvinnornas rösträttsfråga löstes innebar för arbetarklassens kvinnor icke endast ett uppnått mål utan medförde till oss ett klart medvetande, att nu börjar det egentliga arbetet. Arbetet för att nå det stora målet: Ett rättfärdigare samhällsskick.

"För släktens hälsa och hemmens frid vi kallar till strid", och i den rättfärdiga striden bära arbetarklassens kvinnor komma med för att kämpa en för alla och alla för en. Vi lämna ingen efter.

Alltså, kamrater, fram för ett kraftigt agitations- och upplysningsarbete under hösten. Upplysning inom klubbarna om våra mål och medel. Upplysning utåt till alla de likgiltiga om vad den nya tiden kräver

av kvinnorna. Kvinnorna måste nu framträda som part i eget mål! Vi må försvara den plats vi vunnit! Må vår agitationsvecka i år bli ett medel att föra oss ännu längre framåt.

Centralstyrelsen kommer att uppmana alla de kvinnliga talare, som finnas att tillgå inom partiet, att medverka och klubbarna bära vid första möte upptaga agitationsfrågan till behandling för att i god tid göra sina förberedelser.

Särskilt cirkulär i och för agitationsveckan kommer ej att utsändas.

Styrelsen anmodas att uppläsa ovanstående meddelande.

Vidare angående agitationsveckan meddelas i nästa nr av Morgonbris.

Med partihälsning

Soc.-dem. Kvinnornas Centralstyrelse.

Frigörelse från moder-skap.

En fråga som allvarligt bör provas.

Man upphör aldrig att förvånas över, hur de mest betydelsefulla angelägenheter alltjämt förbigås i den offentliga diskussionen.

Detta gäller ej minst frågan, hurvida fosterfördrivning i mycket tidigt stadium bör vara tillåten eller icke. Det är upprörande, att denna angelägenhet så försumrats här i landet.

Hur står det till med våra arbetarkvinnors vakenhet? I Norge utmättes för fosterfördrivning vanligen blott 21—120 dagars fängelse. Det oaktat insände arbetarpartiets kvinnoförening i Drammen en protestskrivelse till justitiedepartementet, när år 1917 dylika domar avkunnades i Hönefoss. I Sverige protesterar arbetarkvinnorna ej ens, när deras kamrater ådömas ett par års straffarbete! — T. o. m. i Tyskland före kriget förelåg lagförslag om dessa straffs nedsättande till 7 dagars fängelse. Och i Schweiz har socialdemokratiska partiet föranstaltat en massmösamling av namn för att få bort lagparagrafen i fråga.

Och hur förhåller det sig med våra socialistkvinnors samhörighetskänsla? Om en överklassflicka råkar illa ut och pappan får veta det i tid, så uppklaras saken i regel ganska väl, om det också skall ske utomlands. En fattig flicka däremot — hon får gå där med sin förtvivlan, får föda sitt barn, blir utskämd och utstött och får ofta sin ekonomi snedvriden för hela sin framtid. Eller hon nödgas till ett livslångt samliv utan sympati. Eller hon begår självmord. Eller hon besöker kvacksalvare, så att livet riskeras, eller hon dödar sitt barn, råkar i fängelse. Men hennes kamrater och hennes klass — de göra ingenting, yttra möjligen några ord om olycklig kärlek eller om "förtvivlad ung moder" och — så är det glömt.

Inser man då ej denna frågas oerhörda betydelse? Tänker man aldrig på, att när en kvinna utan skada för sin kroppsliga utveckling kan få barn före 20-årsåldern, förhåller det sig tvärtom med tio? När en flickas föräldrar ha sådan ekonomi, att dotterns utkomst ej rubbas av händelsen, är motsatsen fallet med tio andras. När ett pliktäktenskap blir lyckligt, bli tio sådana olyckliga. När en kvinna av detta skäl begår självmord, gå tio av samma orsak i den yttersta förtvivlan. Och när en kvinna dödar sitt barn på våldsamt sätt, döda tio sina genom avsiktlig vanvård.

Och besinnar man dessutom ej, att denna angelägenhet ingalunda blott berör de ogifta kvinnorna? En stor procent fall av fosterfördrivningsprocesser gäller som bekant gifta kvinnor.

— Så länge skyddsmedlen ej äro absolut säkra (och något absolut finnes som känt ej här i världen), så länge olyckshändelser kunna inträffa, så länge ohederliga män finnas, som överge sina flickor, så länge det finns folk med passioner, som varken fråga efter tid eller rum och så länge sunda förnuftet säger, att ett mindre ont bör föredras framför ett större (och det är ett mindre ont att med sakkunnig hjälp avlägsna ett foster så stort som en ärtä, än t. ex. att en kvinna begår självmord) — lika länge måste tidig och av läkare utförd fosterfördrivning vara tillåten.

Hur många lyxkvinnor skola ej i onödan låta avlägsna sina foster, om detta blir tillåtet, invänder man. Svar: detta sker, djupare sett ej i onödan. Det är rashygieniskt riktigt: de som av fåfänga ej önska barn, äro olämpliga att bli mödrar. Och det minsta ett barn kan fordra, när det kommer till världen, är ju, att det ej är ovälkommet.

Vilken osedlighet skulle det ej medföra, om på detta sätt all risk avlägsnades, säger man även. Alldeles tvärtom! De unga män bleve ej många, som vände sig till prostitutionen, när de kvinnor, de älskade, utan risk vågade skänka dem sexuell tillfredsställelse. Och innebär ej förebyggandet av illegitima barn, förhindrandet av pliktäktenskap, självmord och barnamord ett höjande av det sedliga tillståndet?

De vårdslösa antal kommer efter straffens avlägsnande utan tvivel att tillväxa, men måste ej detta onda avgjort räknas till de mindre, i jämförelse med de ovan uppräknade, nu oundvikliga farorna, när man betänker att en av läkare i mycket tidigt stadium utförd fosterfördrivning är en både lätt utförbar och föga kostsam procedur?

Kunde man ej nu, när socialistkvinnor inkomma i riksdagen, ha rätt att vänta en motion av innehåll, att straffen för fosterfördrivning avlägsnades för de fall, då läkare på ifrågavarande kvinnas begäran under mycket tidigt stadium avlägsnar fostret? Önskvärt vore, att alla socialistiska riksdagskan-

didater interPELLERADES om sin ställning till denna fråga.

Hänvisar vidare till Katti Anker Möllers broschyr: "Moderskapets frögörelse". M. L.

Med införandet av denna artikel inbjuder Morgonbris till diskussion i en fråga som är ytterst ömtålig och allvarlig. Det är alldeles tydligt att en ändring måste framtvingas och det är oss bekant att man i juristkretsar just diskuterar denna fråga i samband med reformering av strafflagen. Därvid kan en kvinnoopinion vara av stort värde, men denna måste präglas av ansvar och förståelse för frågans stora betydelse.

Utan att kunna understryka M. L:s artikel i sin helhet, så finnes där många viktiga synpunkter att taga fasta på. Och vid sådana fall, som vid våldtäkt eller om en eller båda föräldrarna äro sinnessjuka eller veneriskt sjuka, så borde kvinnan ha rätt att bliva befriad från livsfrukt. I varje fall är vårt lands lagstiftning på detta område grym och föråldrad och tiden är för länge sedan inne att kräva en ändring som sammanfaller med verkligheten sådan den är.

Socialdemokratisk kvinnokonferens i Västmanland.

Den socialdemokratiska kvinnokonferensen i Västerås den 20 aug. rönste ett livligt deltagande. De flesta klubbar i Västmanland samt Eskilstunaklubben voro representerade. Centralstyrelsen representerades av fru Amanda Frösell. Till ordförande för konferensen valdes fru Math. Groth och till sekreterare fru Emma Gustafsson.

Huvudfrågan vid konferensen var bildande av distrikt för de soc.-dem. kvinnoklubbarna. Frågan inleddes av fru Agnes Söderqvist och efter en stunds diskussion beslöts enhälligt bilda Västmanlands distrikt av de soc.-dem. kvinnoklubbarna. Ett framkommet förslag om gemensamt distrikt för Sörmland och Västmanland ställdes öppet för behandling av klubbarna i Sörmland och eventuellt besatt vid en kommande konferens. Diskussion av stadgarna hänsköts till klubbarna med undantag rörande kontingenten, som bestämdes till 10 öre pr kvartal och medlem.

Till distriktsstyrelse valdes: Agnes Söderqvist, Elin Svensson och Emma Eriksson, vilka utgöra verkställande utskott. Därjämte skall en ledamot av vardera Surahammar- och Fagerstaklubben utses av dessa. Suppleanter blevo Emma Gustafsson och Hilda Gustafsson. Till revisorer valdes Lydia Jansson och Signe Söderqvist med Anna Nyberg som suppleant.

Efter en kort kafferast hölls föredrag av fru Amanda Frösell om "Våra nya uppgifter". Tal. ansåg ej de socialdemokratiska kvinnornas uppgifter nya, utan mycket gamla, men de gå att fylla dem under nya

förhållanden. Från att ha varit den värdande och bedjande delen av medborgarna ha de nu blivit medbestämmande i de förhållanden vi skola leva under. Erinrade om en hel del av de särskilt för kvinnorna viktigaste frågorna inom samhället, som vänta på sin lösning. Särskilt påpekades livsmedelspolitiken och skolfrågan, som vi mödrar böra göra oss särskilt förtrogna med, en människovärdig ålderdomsförsörjning, änkepension och barnavård, och inte minst viktigt, den uppväxande ungdomens andliga utveckling. Den låga moraliska nivå, varpå ungdomen nu befinner sig, är orsak, framhöll tal., till ständiga bekymmer och vi böra allvarligen bemöda oss om att på allt sätt söka få en bättre andlig näring åt de unga. Vad vi främst borde vända oss emot vore kortspelsraseriet, dåliga biografier samt pressens sensationslystnad.

Det väckande och av varm känsla burna föredraget mottogs med livliga applåder. Härefter vidtog en kortare diskussion om socialdemokratins framtidsuppgifter. Dagordningen var därmed genomgången och besökande och inbjudare tackade varandra för god samvaro. Referenten.

En ny barnarbetslag i Amerika.

Under denna rubrik läser jag i "Röda Röster" ett litet referat över denna nya lags tillämpning och inträde. Densamma skall, som det däri heter, ej tillåta barn att arbeta före klockan 6 på morgonen eller efter klockan 7 på kvällen. För den, som varit i tillfälle att se och iakttaga i vilken kolossalt stor utsträckning barn användas inom så gott som alla grenar av arbetet i Amerika och huru grymt dessa barn därigenom lida, känns det som om en tyngd fölle ifrån hjärtat i medvetandet av att lagen kanske kommer att skänka någon lindring i detta sociala missförhållande. Visserligen kan man ju ej vara alltför optimistisk, då det gäller den ena eller andra lagens tillämpning i Amerika, ty där mer än i något annat land finns det möjligheter att kringkåra densamma i en utsträckning och tillämpning, som vi här hemma i Sverge ej våga drömma om, och därför slog mig också den tanken, då jag läste igenom referatet: "I hur stor mån skall denna lag lyckas bli till välsignelse för alla dessa barn, som jag sett lida under ett utpressningssystem och under förhållanden, som äro föga kända av svenskarna i allmänhet"? Har du sett de stackars tidningspojkar, som ha distribueringen av de dagliga tidningarna om hand — sett dem i ur och skur och i bitande kyla vid de större affärscentra, bjuda ut de olika numren — bleka, trasiga, huttrande barn på vars utseende du förstär att de komma från de fattigaste hem, från hem, som ej kan försörja, uppfostra eller skydda dem? Och ser du närmare på deras utseende, så finner du att deras antal i huvudsak utgöres av barn från familjer, som emigrerat över till "de stora möjligheternas land", italienare, polac-

ker, ungrare och alla världens folk, som här utkämpa sin kamp för existensen.

Jag har sett dem i många olika städer i Amerika — alltid desamma — alltid såg jag dem i samma sorgliga be-lägenhet. Går du ut en kväll till affärscentrum, så finner du dem där till fram-åt 12 och 1 på natten bjudande ut sina olika publikationer och med röst-resurserna ideligen i anspråk för att ro-pa ut dagens mest sensationella nyhet — överröstande varandra i de olika gat-hörnen. Om lördagsnatten blir det aldrig tal om någon vila, ty i och med detsamma som försäljningen av lör-dagsnumret upphör, börjar försäljnin-gen av söndagsnumret, ett exemplar varierande mellan 80—90 sidor i om-fång, och som skulle distribueras och försäljas av stora, starka karlar och ej av barn i en ålder mellan 6—14 år. Jag minns från min vistelse i Jamestown, N. Y., huru jag brukar väckas ur min sömn kl. 4— $\frac{1}{2}$ 5 om morgonen av den lilla tidningspojks steg, som då stack tidningen i dörren. Hur bitande kallt det än var, hur höga snödrivorna än voro, så skulle dessa småpojkar upp kl. 2 om natten för att vid tidningstryckeriet avhämta sina exemplar för hem-bärning åt prenumeranterna till kl. 6 på morgonen. Många av dessa barn hade sedan att sitta i skolan för studier om dagarna och efter skoltidens slut börja hembärningen av kvällstidningarna. När arbetet därmed var slut fick vår lilla tidningspojke vila till $\frac{1}{2}$ 2 på natten och så ut igen till samma släp, till samma misshandel. Förtjänsten pr exemplar utgjorde $\frac{1}{2}$ cent, så då för-står ni huru många exemplar han hade att distribuera för att nå upp till 1 dol-lar om dagen eller 5 dollar i veckan.

Eller en annan kategori av dessa ar-betande barn — *The delivering boys* — anställda av de stora affärs-husen för varornas hembärning. Du finner dem på de stora expressautomo-bilerna, som användas för transport av varorna, och jag har vid många tillfäl-len emottagit från dessa små gossar pa-cket, tunga nog för att här i Sverge handhavas av stadsbud, men som där av dem måste släpas uppför trappor utan hänsyn till deras kropps-konstitu-tion eller följderna därav. På lördags-natten ha dessa barn sin "h e t a s t e d u s c h", ty då måste alla varor utläm-nas, som säljas i affärerna upp till kl. 10 på kvällen, därför är det vanligt att se dessa pojkar i arbete hela den natten till fram på småtimmarna. Vec-kolönen har i de fall, där jag gjort mig underrättad, aldrig överstigit 7—8 dol-lars i veckan för ett arbete också obe-gränsat vad tiden beträffar. Ja, detta var ju endast ett par av de många oräk-neliga fall, vartill jag sett barnarbetet missbrukas i Amerika, men dessa ovan relaterade har för min personliga uppfattning varit de mest upprörande, ty det är både ett för hårt arbete efter barnets fysiska krafter och dessutom nattarbete samtidigt.

Min klockas klang...

*Min klockas klang skall ljuda,
trots allt över Sverges jord.
I toner som stiga och sjuda,
till rytmer som manande bjuda
min enslingsjäls varningsord.*

*Dem gudarne vilja förgöra,
med blindo de plägade slå,
och ännu i dag vi få höra
med vad medel de söka förföra
den Kraft, som vill stjärnorna nå.*

*De vinka med guld och dukater,
med löften om titlar och nåd,
i den värld, som blott är teater.
Ecce homo, som går på en krater,
dömd att lyssna till därars råd.*

*Men följer du skalkar som locka
med förlust av din förstfödslorett,
skall du bli i livet en docka —
Och från tonsfären utav min klocka
har för tidernas tider du trätt.*

ANNA GERNANDT.

Jag är även förvissad om, med de in-tryck jag fått av att se "amerikansk lag" tillämpas i verkligheten, att dessa stackars pojkar trots allt få användas på samma brutala sätt och att även and-ra korporationer, som hittills använt barnarbetet till sådan orättfärdig ytter-lighet, i en framtid kommer att kring-skära och tillämpa också denna lagpa-ragraf till sin egen fördel — oberoende av alla sociala eller humanitära skäl, som fördöma denna misshandel av bar-nen. Kampen för brödet driver dessa barn in i utsugningssystemet, kampen för den familj, varur de komma, och för dem själva. Ty då mor och far ej se sig i stånd till att försörja dem alla, måste dessa barn ut för att "hjäl-pa till", "och för att samtidigt kunna gå i skolan". En tanke som i de flesta fall är förorsakad av nöd och fat-tigdom, och som kanske i många fall ej vore förkastlig, om gränser därför voro dragna, så att framför allt krafter och förmåga fick avgöra, i vilken form och grad detta barn fick arbete. Som jag emellertid sett barnarbetet missbru-kas i Amerika, blir det till ett lidande, ett fysiskt ruinerande av kropps- och själskrafter. Nämnda barnarbetslag är nog mer nödvändig där än i något an-nat land, men den blir nog mer filan-tropi än en lagstadgad verklighet. Verklighet blir det en dag, när detta sociala missförhållande i likhet med de många tusen andra missförhållandena, varunder den arbetande klassen och de-ras barn lida såväl i Amerika som i andra länder, avskaffas av dem själva och verklighetsställes av dem själva.

M a j a B j ö r k m a n - B r o b e r g.

Den första kvinnliga överläraren.

Vid Malmö folkskolestyrelsens samman-träde den 1 september utsågs till överlärare från och med samma dag vid Södra förstads-skolan fröken Matilda Holmgren.

Fröken Holmgren är den första kvinna i Sverge som utsetts till en dylik post. Sedan några år tillbaka ha kvinnorna haft rätt att bekläda sådana befattningar, men hittills ha endast manliga utsetts därtill.

Valet har föregåtts av en längre princip-debatt och fröken Holmgren har segrat i en skarp konkurrens med synnerligen energiska manliga medsökande.

Fröken Holmgren avlade sin lärarinne-examen i Kalmar 1896 och året därpå till-trädde hon sin plats i Malmö just vid den skola där hon nu är överlärare. Hon har se-dan kompletterat sina studier vid universi-tetet i Jena och det pedagogiska seminari-erätstades samt även legat som stipendiat vid universitetet i Greifswald. 1916 fick hon dessutom dispens för undervisning i högre folkskola.

Clara Zetkin föreslår internationell kvinnokongress.

Den oförtröttliga tyska socialistiska pionjären, vilken närmast anslutit sig till de oavhängiga, är sedan någon tid startare och utgivare av kvinnotidnin-gen "Die Kommunistin". Hon anser nu att alla hinder äro undanröjda för kvinnor tillhörande de socialistiska partierna att åter träffas och har till-ställt även oss i Sverge ett upprop där hon uppmanar oss till sammanhållning och arbete.

Emellertid har icke något förslag om bestämd tid och plats inkommit. Hin-der ha kanske också uppstått, emedan den engelska socialistiska kvinnorörel-sens ledare, Margaret Bonefield varit på kongress i Amerika. Vi hava icke annat att göra än att invänta vidare underrättelser samt hoppas att kvin-norna skola kunna komma till någon enig linje, i kvinnornas frågor åtmin-stone, ehuru de ju helt naturligt liksom männen äro uppdelade i olika socialis-tiska fraktioner i sina respektive län-der.

A. L.

Prenumerera på
MORGONBRIS,
som är arbetarrörelsens
kvinnotidning, och såle-
des bör finnas i varje
arbetarhem.

Ett tjuguårsjubileum.

ESTER JÄGERSTEDT.
Ordf.

LOTTEN JÄDERLUND.
Kassör.

KARL NORDSTRÖM.
Sångkörens ledare.

ELNA SKOOG.
v. Sekr.

VENDLA VIBERG.
v. Kassör.

Stockholms allmänna kvinnoklubbssångkör

kunde den 28 augusti fira sitt tjuguårsjubileum. Samma dag år 1898 bildades nämligen av intresserade medlemmar ur Stockholms allmänna kvinnoklubb denna sångkör, som sedan under åren arbetat under skiftande öden. Att leda och hålla ihop en organisation som en sångkör måste alltid vara en svår uppgift, då ju medlemmarna måste räkna med utgifter och försättande av tid i sin strävan att glädja oss andra med sina restationer.

Därför bör, vid ett jubileum som det-

ta, med tacksamhet nämnas musikdirektör hr Karl Nordström, som med aldrig svikande intresse varit körens ledare och lärare under de gångna åren. Därefter ha vi en utav körens medlemmar från första dagen, vår Lotten Jäderlund, som trofast hållit ut i ett tråget arbete för körens framgång, och vid våra mindre fester och möten är hon oftast anföraren, som ger tonen och håller takten.

Vid körens femtonårsjubileum lämnade Morgonbris en utförlig redogörelse om dess verksamhet. Under de senaste fem åren har kören utanför sin

vanliga verksamhet varit på resa och i Västerås givit konserter under stor anslutning. Under valrörelsen i Stockholm i våras var kören till ovärderlig nytta för agitationen. På en mängd av våra stora kvinnomöten medverkade den med sin vackra sång, som gjorde att stämningen på mötena blev så god och entusiastisk.

Som ett tack för hjälpen både då och vid många andra tillfällen och för körens verksamhet i övrigt vill Morgonbris med dessa rader bringa Stockholms allmänna kvinnoklubbssångkör en hjärtlig lyckönskan vid tjuguårsdagen.

Historik över kvinnornas rösträttsfråga.

Ur Carl Lindhagens motion till 1919 års riksdag.

(Forts.)

Emellertid uppgick föreningen för gift kvinnas äganderätt uti Fredrika Bremer-förbundet, vilket sysslade främst med ekonomiska frågor. Det bildades inom förbundet en lagkommitté, vilken skulle upptaga föreningens mantel och propagera för de rättsliga kraven. Då nu utsträckt politisk rösträtt för män blev en alltmer brännande fråga, uppkom 1896 inom kommittén förslag att verka samtidigt även för

kvinnornas rösträtt. Flertalet inom kommittén ansåg dock tidpunkten för sakens upptagande särdeles ogynnsam och förslaget förföll. År 1899 upptogs frågan ånyo inom kommittén. En ledamot förmälde sig visserligen av både principiella och praktiska skäl helst se att förverkligandet av politisk rösträtt för kvinnorna föregicks av upphävandet av mannens målsmanskap för hustrun. Emellertid beslöts nu enhälligt göra något i syfte att väcka intresse

och bana väg för den kvinnliga rösträtten.

Resultatet blev att förbundets styrelse på kommitténs förslag i december 1899 ingick till regeringen med följande framställning:

''Fredrika Bremerförbundet, som enligt sitt program har till ändamål att verka för 'kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt såväl som i socialt och ekonomiskt avseende', vågar härmed i överensstämmelse med denna sin uppgift hos Eders Kungl. Maj:t göra en vörd-

sam framställning i en fråga, som alltmer tränger sig fram till allvarligt övervägande, nämligen frågan om politisk rösträtt för kvinnor.

Genom rättsbegreppens utveckling och samhällsförhållandenas omgestaltning har äldre tiders uppfattning om kvinnans plats i samhället allt mer fått vika för andra åskådningar, vilka i kvinnans fulla myndighet se en naturlig rättighet för henne och en fördel för det allmänna. Långsamt men säkert vidgar sig kretsen för hennes medborgerliga rättigheter och ingen lär på allvar hoppas kunna hämma de naturliga lagar, som leda denna sociala rörelse.

I vårt land betecknas dessa framsteg förnämligast genom antagna författningar om ogift kvinnas myndighet, äkta makars egendomsförhållanden, rätt för kvinna att bekläda vissa kommunala förtroendeuppdrag samt den kommunala rösträttens utsträckning även till kvinnor.

Genom sistnämnda reform har kvinnan sålunda tillagts inflytande på kommunens angelägenheter ävensom medelbart på riksdagens första kammars sammansättning. Men härtill ansluter sig då följdriktigt även förvärvandet av rösträtt vid val till riksdagens andra kammare.

Politisk rösträtt för kvinnor är visserligen hittills genomförd endast i vissa utom-europeiska länder såsom i Nya Zeeland och några av Australiens och Nordamerikas stater. Men även inom Europa börjar frågan bliva alltmer aktuell. Och i detta avseende har England gått i spetsen. Allt sedan John Stuart Mill år 1867 framlade ett förslag om rösträttens utsträckning till kvinnor har frågan mångfaldiga gånger förevarit i underhuset och där vunnit allt större understöd. År 1897, då frågan senast förevar, bifölls en bill i ämnet även vid andra läsningen med 223 röster mot 152. I denna omröstning befanns förslaget hava majoritet inom underhusets alla fyra partier, konservativa, liberala, unionister och irländska nationalisterna. Genom obstruktion från minoritetens sida medhanns dock ej frågans slutbehandling under parlamentssessionen. Även i Sverige har frågan en gång bragts inför riksdagens prövning genom en år 1884 inom andra kammaren väckt motion, vilken avslogs i första kammaren utan votering och i den andra med 53 röster mot 44.

De skäl, som anföres mot att inrymma kvinnan politiskt inflytande, äro desamma som alltid återopats mot varje förslag, som syftat att bereda henne någon av ett fullmyndigt medborgerskaps rättigheter. Man invänder att det brister henne fallenhet för det offentliga livet och att hon av kallelse är förreträdesvis bestämd för familjelivet.

Frågan om någons fallenhet för det offentliga livet står eller faller emellertid närmast på, huruvida denne har berättigade intressen att där tillgodose eller icke. Och då kvinnan obestridligen har lika stora intressen som mannen att tillvarata i samhället, så bör man vara övertygad om att i varje fall ingen bättre än hon skall förstå att där bevaka sin rätt och sitt eget bästa. Äro därjämte såsom väl måste medgivas hennes andliga fallenheter till arten i många avseenden olika mannens, så ligger ju däri även från det allmänna synpunkt blott en ytterligare bjudande anledning

att låta dessa särskilda fallenheter komma till sin rätt och göra sig gällande.

Att kvinnan åter äger särskild kallelse för familjelivet lär ingen vilja förneka. Men detta bör icke utesluta att hon även kan hava intressen och insikter i samhällets angelägenheter. Antagandet att familjelivet skulle bli va lidande därav, vilar uppenbarligen på ett underskattande av familjen och dess uppgifter. Det bör väl också snarare vara till gagn för denna att äga talesmän bland dem, som äga de personligaste erfarenheterna om vad som skövlar hemmets lycka och vad som brister i samhällets omvårdnad om det uppväxande släktets uppfostran.

Om man sålunda ej ur allmänna grunder kan fränkänna kvinnan rätt till fullmyndigt medborgarskap, så är det å andra sidan klart, att något spörsmål om politisk rösträtt för gift kvinna nu icke föreligger. Och detta desto mindre som i Sverige lagen ej principiellt tillagt gift kvinna rättslig myndighet såsom t. ex. skett i Norge och Danmark.

Däremot äger saken den största aktualitet för de ogifta kvinnorna, vilka genom tidsförhållandenas makt i allt större antal föras in på arbetsmarknaden. Dessa självförsörjande myndiga kvinnor hava tillagts kommunal rösträtt liksom männen, de äro pliktiga betala skatt liksom dessa, och de hava i följd av sin verksamhet enahanda intressen att tillvarata som männen. Men därtill kommer, att de vid sitt inträde i det sociala livet över allt möta förhållanden, som ordnats närmast för mannen samt efter hans behov och skaplynne, vilket åter har till följd, att deras mest berättigade fordringar där gärna bliva förbisedda, missförstådda och ringaktade. De hava således att kämpa mot alldeles särskilt ogynnsamma förhållanden, vilkas avhjäljande förutsätter att de, som lida därunder, komma till något inflytande vid samhällsfrågornas avgörande.

I det fulla medvetandet således att införandet av politisk rösträtt för kvinna förr eller senare betingas av den nutida sociala utvecklingen, vågar Fredrika Bremerförbundet vördsamt hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes särskilt eller i samband med annan rösträttsreform taga i övervägande angelägenheten att bereda kvinna rösträtt vid val till riksdagens andra kammare, därest hon i övrigt uppfyller de för dylik rösträtt stadgade villkoren."

Det är belysande för tidsläget, att petitionen anger endast de ogifta kvinnornas rösträttsfråga såsom en "aktualitet". Deras ställning i samhället var nämligen påfallande densamma som de rösträttskrävande männens. Längre

vågade man ej gå under det svåra psykiska trycket från en oupplöst opinion, ehuru väl slutyrkandet dock gavs en generell omfattning. Ja, vi förleddes omedvetet till och med söka ytterligare blidka denna opinion genom att förråda den gifta kvinnan med judakysen: "det är klart att något spörsmål om politisk rösträtt för gift kvinna nu icke föreligger". I ett flygblad som upptog petitionen förklarade förbundet också bland annat att det ej vågade invagga sig i någon synnerlig förhoppning att omedelbart vinna ens vad sålunda begärts. Man hade velat giva en väckelse till eftertanke på de livsfrågor, som i själva verket av saken berördes samt hoppades att skrivelsen därutöver möjligen skulle hava till omedelbart resultat att föranleda en utredning i ämnet.

Med anledning av en riksdagsskrivelse år 1900 i rösträttsfrågan beslöt regeringen samma år genom statistiska centralbyrån göra en utredning i ämnet. Enligt uppdragets formulering skulle denna utredning endast omfatta män. De infordrade statistiska uppgifterna avsågo emellertid alla skattskyldiga personer och någon svårighet mötte således ej att i utredningen upptaga även kvinnorna. Framställningen härom ledde emellertid ej till något resultat.

År 1902 kom omsider en regeringsproposition i rösträttsfrågan. Den erbjöd ett magert och underligt ben och räckte det endast åt männen. Kvinnornas sak berördes icke med ett ord ens i motiveringen. Förbundets framställning hade icke haft den ringaste verkan på högsta ort.

Under sådana förhållanden blev den nästa uppgiften att verka även i riksdagen. Förbundets styrelse beslöt på lagkommitténs förslag att en motion borde väckas. Detta ansågs så mycket nödvändigare som regeringens förslag om två röster för gifta män innebure en betänklig utvidgning av mannens målsmanskap samt ett hinder för att även den gifta kvinnan skulle kunna erhålla politisk rösträtt.

En sådan motion kom också till stånd. I denna gjordes ej vidare någon skillnad mellan ogifta och gifta kvinnors rösträttsfråga. Propositionen gav ju en särskild uppfordran att hävda även de senares krav, och inför denna nödvändighet ökades tillförsikten. Vidare avvisades alla tankar på en sär-

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

skild slags kvinnlig rösträtt och framhölls att målet var lika rösträtt med männen. Emellertid var början av det allmänna nedblickandet på en dylik sak fortfarande så kännbar, att i motionen insmög sig en liten bön om tillgift i följande karaktäristiska passus: "kvinnornas rösträttsfråga kan ej göra anspråk på samma stora aktualitet för dagen som den rösträttsreform, på vars fosterländska lösning utan uppskov landet nu väntar". Motionen berörde vidare ej kvinnornas valbarhet om av glömska eller opportunism har fallit mig ur minnet. På dessa premisser hemställdes, att riksdagen ville hos regeringen begära förslag till en särskild rösträttsreform i ändamål att bereda kvinnorna rösträtt vid val till riksdagens andra kammare, därest hon i övrigt uti tillämpliga delar uppfyller de för dylik rösträtt stadgade villkor. (Forts.)

Upprop.

Av allt att döma hotar rusdrycksfloden att framkalla en fruktansvärd katastrof, om den ej i tid hämmas.

Borde ej Sverges kvinnor mer än hittills taga verksam del för rusdryckernas avskaffande? Tydliga bevis föreligga att inga restriktioner hjälpa, vare sig de komma från det Bratt eller något annat håll. De mera framlynta, män och kvinnor inom alla organisationer och ej minst regeringen, böra kraftigt inskrida däremot för att rädda vårt folk.

Vi kvinnor lida oerhört av rusdryckerna. Det har sagts att kvinnan är det äldste som skapats. Vad blir följden om det bästa vi har fördärvas?

Vi vädja till alla, som vilja gå en ljusare och lyckligare tid till mötes: upptag kampen mot alkoholen, så att det fortast möjligt leder till ett lagstadgat rusdrycksförbud.

Smedjebacken den 25 aug. 1919.

Smedjebackens Soc.-dem. Kvinnoklubb.

Övriga tidningar, för saken intresserade, bedjas vänligen intaga ovanstående upprop.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från kamratmötet i Karlshamn.

Blekinge kvinnoklubbars ordinarie kamratmöte hölls i Karlshamn, söndagen den 6 juli 1919.

Sedan mötet öppnats och dess ordf., fru Bernhardina Bengtsson, hälsat de närvarande kamraterna välkomna, avlämnades rapport från agitationskommittén om dess arbete och verksamhet. Härefter upptogs första frågan på mötets dagordning: »Bildandet av ett hela landet omfattande kvinnoförbund». Frågan diskuterades livligt. De flesta talarinnorna voro av den åsikten, att ett fristående kvinnoförbund, innefattande båda ytterlighetspartierna, vore för kvinnoklubbarna den lyckligaste lösningen av denna fråga. Mötet beslöt tillstålla alla landets kvinnoklubbar en uppmaning att fatta beslut i ovan nämnda riktning och därefter göra sina uttalanden gällande för Centralstyrelsen.

Mötets andra fråga: »Huru skola vi inrikta vårt arbete, nu då vi bliva erkända vår medborgarrätt?» togs därefter till behandling och diskuterades sakrikt. En uppmaning ställdes till alla kvinnor att inom klubbarna göra det bästa möjliga för att genom upplysning och bildning inrikta oss så att vi bli dugliga, värdiga medborgarinnor. Samtliga talarinnor uttalade sig för anslutning till arb.-kom., där kvinnorna borde fulltaligt infinna sig, för att göra sin rätt gällande och inverka, ja, sätta en helt annan prägel på arbetarekommunernas arbete.

Även valkampanjen berördes. På flera ställen hade det vid valen varit en oförsvärlig humnug, där intriger och dubbelspel vållat tråkigheter av alla slag. Kvinnorna borde därför genom sitt inflytande försöka påverka arbetarekommunernas beslut att desamma inkomma i en sundare riktning. Samtidigt skulle kvinnorna visa att de ej vore att leka med, som männen synes tro, utan fordrade både rätt och rättvisa.

Därefter övergicks till mötets tredje fråga: »Kvinnornas ställning till nykterhetsfrågan särskilt med avseende på den alltmer lösläppta rusdrycksfloden.» Man förstod genom den livliga diskussionen, att denna fråga var för kvinnorna en hjärtesak. Det var månget öga som tårades då gamla beprövade kvinnor omtalade huru de av sina män på det hjärtlösaste behandlades nu sedan rusdrycksfloden blivit lösläppt.

Så har mången familj under den tid som varit blivit i tillfälle förbättra sin ställning, förkovra sitt hem genom mannens försörjarens nykterhet, men i ett slag ha de sköna förhoppningarna grusats. Ord fälldes, fyllda av bitterhet och smärta, över den regering, särskilt finansministern, som i skydd av penningbrist velat ta denna accisskatt på rusdrycker av de mindre bemedlade. Det skulle ju synas som är accisskatt lagd på spriten för det de välsituerade i samhället skulle få sitt lystmäte tillfredsställt, men som även arbetaren vill ha av samma »vara», ställer han också om att han får den i trots av att en halv avlöning fräntages familjens underhåll.

Aldrig trodde vi att ett sådant ruinerande förslag skulle utgå från Thorsson eller den regering vari han är finansminister. Därför beslöt klubben, tillstålla regeringen och riksdagen en skarp protest för deras behandling av nykterhetsfrågan, väl vetande att skatter kunde tagas där de väldiga inkomsterna samlats till utgifters täckande.

Förutvarande agitationskommitté omvaldes jämte en ny medlem från varje nybildad klubb.

Mötet fortsattes med sång, deklamation, kaffedrickning m. m., och under såväl dessa som de allvarigare förhandlingarna präglades mötet av den angenämaste stämning. *Sekr.*

Det kan inte annat än förvåna detta kamratmötets beslut i förbundsfrågan och man kan undra om det kan anses vara riktigt att föregripa kongressens behandling och beslut i frågan. Men i själva sakfrågan från kamratmötets diskussion få vi framhålla ett par synpunkter. Skall ett fristående kvinnoförbund vara politiskt neutralt? Eller skola inte vi kvinnor våga bekänna färg och arbeta efter ett politiskt program som vi ansluta oss till? Vilka uppgifter och frågor skola kvinnoklub-

barna arbeta för? Kan man hoppas att fristående klubbar bliva befriade från politiska meningsbrytningar? Från vilket parti kan man vänta ekonomiskt stöd för agitationen? Skola kvinnorna bilda eget parti? Ett fristående kvinnoförbund skulle alldeles säkert bli sönderdiskuterat inom ganska kort tid. Det synes oss mera förnuftigt att vi arbeta som hittills inom den organisation och parti man vill tillhöra och vid gemensamma möten med båda riktningarna taga upp frågor man kan arbeta samman uti. Detta bör diskuteras av klubbarna i samband med hemställen från kamratmötet.

Från Deje kvinnoklubb.

Som det nu är rätt så länge sedan vi kvinnor i Deje låtit höra av oss, skulle jag nu vilja tala om i Morgonbris att vi ha vaknat på nytt för våra idéer, trots att klubben har legat i en dvala i ett par års tid. Klubben återupptogs av Hulda Flood, när hon vid en agitationsturné under våren besökte Deje. Och önskvärt vore nu om vi kvinnor hade fått en bättre uppfattning av vårt arbete och våra skyldigheter till samhället. Klubben startar nu med 35 medlemmar och väntar ännu flera, så det ser mer lovande ut, och man får väl instämma i ordspråket som säger: »Bättre sent än aldrig».

Vi ha anslutit oss till arbetarekommunen på platsen och vi besöka varje gång deras möten för att få bättre uppfattning av vårt kommunala arbete. Våra möten äro väl besökta, så det är ett stort bevis att det finns större intresse nu än förr hos kvinnorna, sedan de fått en bestämmanderätt inom samhället att bevaka.

Vi ha haft diskussion om skolfrågan, om tobaksmissbruket bland minderåriga barn och om kortspelsmanien, som finns här bland både gifta och ogifta sorgligt nog, samt flera andra viktiga frågor.

Nu till sist kan jag tala om, att vi gemensamt med arbetarekommunen på platsen ha haft en utflykt till vårt ålderdomshem. Det var allt en glädjens dag för både oss och åldringarna. Där bjöds på kaffe flera gånger med rikligt med bröd, och musik, sång och deklamation. Ett fint ålderdomshem finns här, så det är roligt att se att tiderna ändras här med.

Nu önska vi till sist litet agitation bland oss kvinnor i Värmland.

Styrelsen för detta arbetsår består av Ellen Karlsson, ordf., Ester Lindqvist, sekr., Elin Johansson, kassör, Hedvig Jansson och Elin Olsson.

Med kamratliga hälsningar till alla klubbar landet runt.

Christina Lööf.

Sölvesborgs nybildade soc.-dem. kvinnoklubb,

ansluten till platsens arbetarekommun och bestående av 23 medlemmar, har nu hunnit med 1 extra och 2 ordinarie möten, vilka senare hållas varje första måndagskväll i månaden. Dessutom förvandlades ordinarie mötet den 7 juli till en enkel fest till minne av vår erhållna medborgarrätt.

Av de fyra främmande, som kommit med klubbmedlemmar, ingick 1 i klubben och är

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

det väl endast en tidsfråga, när vi få hälsa de övriga 3 och för övrigt många av Sölvesborgs arbetarkvinnor välkomna i vår klubb.

Festen blev, trots alla betänkligheter och små resurser över all förväntan vällyckad och angenäm och vittnade om vad enighet och god vilja kan uträtta. Folkets Hus' lilla sal dekorerad och klädd med blommor och ett inbjudande kaffebord vittnade om, att vi nu efter överständna försakelser närma oss den gamla goda tiden med alla de nybakade "sju sorterna".

Efter ett kortare hälsningstal sjöngs unisont "Vårt människovärde" och med omedelbar anknytning till slutorden höll klubbens ordf. ett enkelt anförande, betonande vikten av att arbetarkvinnorna trots mötande svårigheter taga sig tid och tillfällen att slita sig från vardagslivets spiselvrå och på våra och arbetarekommunens möten och genom press och litteratur söka tillägna sig vad som brister i insikter och mognad att rätt förvalta det nya pund vi fått i och med vår fulla medborgarrätt och att var och en inser sin plikt att efter bästa förmåga göra sin insats i det demokratiska arbetet för en sundare och rättvisare samhällsutveckling och för ett mänskligare och lyckligare framtids-släkte.

Sedan omväxling med sång, musik, deklamation, uppläsning och sist unisont Ungdomsmarschen tonat, avslöts mötet med ett fyrfaldigt leve för Sölvesborgs kvinnoklubb och dess framgång.

Ordf.

Från Söderhamns skärgårds kvinnoklubb.

Klubben avhöll möte med samkväm den 9 juli, till vilket Ljusne- och Alaklubbarna inbjudits.

Till behandling förelåg bl. a. frågan om huruvida biografen kan anses nyttig eller skadlig för barnen.

Under diskussionen framhölls att biografen i vissa fall kan vara till skada för barnen, men att, om den användes i samband med skolundervisningen i upplysningssyfte, exempelvis genom förevisning av nejder och bygder från Sveriges land, den då kunde verka till mycket gagn för barnen.

Klubben sänder genom ref. en hälsning till kvinnoklubbarna i landet.

Hälsingborgs socialdemokratiska kvinnoklubb.

har icke på en längre tid låtit höra av sig i Morgonbris spalter, men klubben lever och arbetar, trots alla svårigheter den haft att dragas med de senaste åren. Det är ju så, att arbetareklassens kvinnor under krigsåren haft mer än nog att försöka få något till hem och hushåll för sina snålt tillmätta slantar. Familjebekymren, som i stort sett vila på henne, ha tagit all hennes tid och alla hennes tankar i anspråk och därför har det sociala arbetet skjutits åt sidan, men ändå ha några få av dessa betryckta kvinnor med många uppoffringar lyckats hålla klubben samman, och om de än icke lyckats uträtta några storverk, så är det vackert att de inte glidit

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN
EN KRONA HIT... EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT
BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

undan utan hållit samman. Det är de oförstående kvinnorna, som få bära skulden för att inte klubbens medlemsantal är större. Klubben har nu börjat växa så smått; kvinnorna hava nu fått större intressen att bevaka och gemensamt arbeta för, och därför är att hoppas att alla arbetarkvinnor sluta sig till de socialdemokratiska klubbar som finnas, lära sig inse vikten av sammanslutningen, lägga bort småaktigheter och se först av allt på att vårt framåtsträvande krönes med framgång.

Den, som skriver detta, vill härmed göra honnör för de kvinnor, som alltid vetat att stå kvar i arbetarrörelsen och dragit sitt strå till stacken, så gott de kunnat.

Ida Rosenqvist.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse.

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubs sångkör. Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Sundbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dj torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ordinarie möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. & lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kooperativa försäkringsanstalter.

Liv- försäkra Er i **FOLKET**
Försäkringsbestånd: 43,250,000 kr.

Brand- försäkra fastigheter o. lösöre i **SAMARBETE**
Försäkringsbestånd: 160,381,800 kr.

Vänd Er till ombudet i orten eller vederbörande anstalt, Stockholm.